

Laiškas Valerijai Čiurlionytei, [po 1916-07-25], [Petrogradas].

Vakar ilgai ilgai prie vartų rymoju.

Vakar ilgai ilgai prie vartų rymoju. Vakaras buvo ramus ir ilgas be galo. Slinko praeiviai vienas už kito, ėjo skubinos eile sava, savais keliais... Rymoju ir nelaukiau jokio svečio, jokio žvilgsnio žmogiškos dūšios, jokio artimo pajautimo... Buvo daugel akimirksnių, kad dūšia susikaupdavo, susigūždavo, rodos, pratrūks staiga bedugnė ir pasibers sraujos srovės, krikštolinės... Grįžau kameron. Susipažinau su kaimynais. Vienas koks tai buvęs dailės mokykloj Odesoj, buvęs batalijone, antras studentas politechnikos, irgi tarnavęs prastu kareiviu. Papasakojo daug nemalonių ir liūdinančių apsireiškimų. Apie kareivio gyvenimą, apie padėjim[ą] ir pareigas, kaip visur iš „žmogaus tyčiojamos“ — tai jo žodžiai. Ir tai pasakojo su tokiuo skausmu, kad kartais net klaiku darės... Paskui taip sau. Nusprendžiau, kad reikia būti tvirtam ir tikėti in gera. Tat nieko. Yra dar vienas kaimynas, vaikezas, sentikis iš Kauno gubernijos. Gal indomiausias iš visų. Pasakojo, kaip pas juos šventas raštas mokinąs, iš ko kar[as] kilęs. Rokuojas, jei rusai vokiečius pergalėsią — tada nieko, tai Dievas leidęs karą žmonių nubaudimui už griekus. O jei vokiečiai pergalėsią — tai aiškus dalykas būsią, kad tai yra atėjęs Antik[r]istas. Ir jis po karui paviešpatausiąs 3 metus ir 6 mėnesius. Ir tada būsiąs svietui galas.

Dabar rytas, sėdžiu savo kambariūkštyj ir laukiu, kada daktaras pašauks.

Mano kaimynas protauja, kad esą negalima rūkyt, kadangi Velnias kadaisiai pasėjęs taboką, ir tat esą didelė nuodėmė rūkyt. Taip-pat esą velnias ir aeroplanus išmislijęs, o gal, sako, ir pats tenai lakioja pasivertęs mašina. Už sienos kambarys tujų, kurie patekė del akių. Laimingi žmonės iš tikrųjų! Visi sveiki, tvirtūs, linksmūs. Per naktį šūkauja, dainuoja, laksto kaip arkliai. Visi žino, kad juos paliuosuos, visų paliuosavimas labai aiškiai apspręstas, kiekvienas žino, kokios jo akys, jeigu gydytojas kitokias randa, tuoj skandalą kelia. Ir ko jiems nesidžiaugt ar ko jiems nedainuot! Kad nebūt mano kaimynai tokie išglebė — ir aš dainuočiau, bet dabar — turiu kameroj tvarką išlaikyt. Bet tai gal pirma diena. Toliau gal ir mes geriau pagyvensim. Vakar vakare vėlei skaičiau ilgai, ilgai Tavo liūdnąjį laišką. Norėtus daug tau parašyt, bet, matai, man dabar ir rašyt, ir galvot labai sunku. Norėtus „pafilosofuot“ apie žmogų ir apie egoizmą. Egoi[z]mą tu vis tiktai ne visai teisingai apsprendi. Egoistas — kiekvienas žmogus pasaulyj, kiekvienas šventasai ir Aniolas Danguj. Pavyzdžiui, kiekvienas filantropininkas, kurs viską atiduoda artimiems, kuris, rodos, gyvena vien tik del kitų, o tuo tarpu, man rodos, jis gyvena vien tik del savęs. Gyveno del gero, tokio gero, kaip jis supranta, bet juk tai kiekvieno egoizmo dėsnis — —

Tik apžiūrėjo daktaras. Kokios pasekmės ir ką parašė, nežinau... Šis daktaras labai žmoniškai atrodė. Pasišnekėjom truputį. Klausė, kodel aš ilgus plaukus nešioju, dyvijos, kodel aš ne kompozitorius. Kažkodel pasiklausė, kokios aš tautos, ko abelnai nieko nedaro. Gal kas nors ir bus gerai. Daktaras, rodos, neblogo[s] žmogus. O gal ir Galvelė [1] ką nors pagelbės.

Dabar mano nuoskaudos sądraugus pašaukė daktaras. Palauksiu, kol sugrįš, pažiūrėsiu, ką jiems sakė. Paskui eisiu sodan ir būsiu ten iki vakaro. Gal ir brolis [2] ateis, gal atėjo vakar ar šiandie nuo tavęs laiškas, gal atneš. Prašiau, kad ir knygų atnešt, tasai mano bandymas vis tiktai nelabai bepatinka — velnias žino, kas tai yra, ypač naktį. Nors galva sukas ir nieko aiškiai galvot negaliu, bet vis tiktai kažkas taip griaužia. Bet nieko. Turiu pergyventi viską ir galas. Ir viskas turi būt gerai. Žiūrėk, gal dar baltą bil[i]etą gausiu — ot būtų gerai! Aš joku būdu neinsivaizdinu, kad mane galėtų paimti. Turi nepaimti ir galas.

Sesule, vieno tavęs teprašau — neliūdėk! Jei aš neliūdžiu ir rankų nenuleidžiu, tat ir tu neturi nuliūsti. Ir jausdamas, kad tu neliūdi — dvasioj aš kur kas tvirtesnis būsiu. Lik sveika, Sesutėle.

Bučiuoju tave, Sesute mano, jaunoji mano.

Tavasa[i] Bolyt[i]s

KOMENTARAI

[1] Farmacijos magistras Petrograde.

[2] Adolfas Sruoga.